

Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol

Mae'r adran hon yn darparu gwasanaethau rheng flaen sy'n bwysig i drigolion Gwynedd, megis casglu gwastraff, gwasanaethau profedigaeth a chynnal a chadw ffyrdd, cynnal fflyd, caeau chwarae a thiroedd gwyrdd. Mae gofalu am amgylchedd arbennig y sir yn ganolog i waith yr adran, ac mae'n cyfrannu at Gynllun Gweithredu Newid Hinsawdd y Cyngor. Mae'r Adran yn ogystal wedi llwyddo cyrraedd Achrediad Bsi 4500I (Iechyd a Diogelwch): 1400I (Amgylcheddol) a 900I (Rheolaeth Ansawdd)

Yn ogystal â'r gwaith ddydd i ddydd a amlinellir isod, mae'r adran hon yn arwain ar y prosiectau blaenoriaeth ganlynol:

- Cymunedau Glân a Thaclus – (Blaenoriaeth Gwella 7)
- Cryfhau Cyfathrebu ac Ymgysylltu - (Blaenoriaeth Gwella 7)

Gwastraff ac Ailgylchu

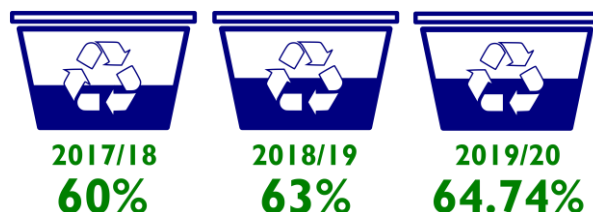
Mae'r adran yn gyfrifol am dros filiwn o gasgliadau gwastraff o fewn cyfnod o 3 mis. Mae rhai o'r casgliadau yma'n cael eu methu, ac er bod y ffigwr yn isel (llai na 1%) rydym yn cydnabod bod y methiant yn bwysig i'r trigolyn. Mae'r adran bellach yn casglu gwybodaeth er mwyn dod i ddeall pam fod hyn yn digwydd ac i'w galluogi i ymateb i unrhyw broblemau perthnasol.

Rydym yn y broses o gyflwyno trefniadau casglu newydd a fydd yn lleihau'r nifer o gasgliadau sy'n cael eu methu ac yn gwella profiadau pobl Gwynedd o'r gwasanaeth gan sicrhau y bydd yr un criw ar yr un gylchdaith bob tro.

Mae'r newidiadau i drefniadau casglu gwastraff pob tair wythnos, a chasglu gwastraff bwyd a deunyddiau ailgylchu yn wythnosol, wedi arwain at gynnydd mewn ailgylchu, a bu i'r Cyngor gyrraedd targed statudol Llywodraeth Cymru o 64% o wastraff y sir yn cael ei ailgylchu erbyn diwedd Mawrth 2019/20 gyda perfformiad Gwynedd yn 64.74%. Bydd y targed yn codi i **70% erbyn Mawrth, 2025**.

Mae'n hanfodol ymdrin â **gwastraff** mewn modd cywir os am amddiffyn ein hamgylchedd ac osgoi creu problemau i'n plant a phlant ein plant. Mae Cyngor Gwynedd yn falch ein bod yn ymdrin â'n gwastraff mewn dull cyfrifol, a'n bod yn uchafu bod mor ecogyfeillgar â phosib yn y broses hon.

Ailgylchu Gwynedd

Mae claddu gwastraff yn y ddaear yn achosi llygredd i'r tir, dŵr a'r awyr. O 2020/21 ymlaen bydd Cyngor Gwynedd yn anfon prin dim i dirlenwi gan ein bod yn trin ein gwastraff gweddilliol yn y safle gwastraff i drydan, Parc Adfer. Mae'r hen safleoedd tirlenwi o fewn y sir, sydd bellach wedi cau, hefyd yn cynhyrchu trydan gwyrdd.

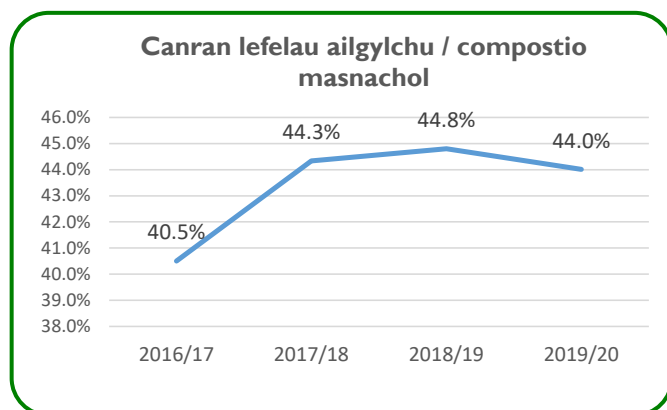
Rydym hefyd yn gyfrifol am y drefn o gasglu gwastraff gardd drwy'r sir gan ei droi yn gompost/gwrtaith. Mae'r Adran yn cynnig y compost er defnydd trigolion Gwynedd ar adegau penodol yn y flwyddyn.

GwyrAD

GwyrAD yw ein safle trin bwyd sydd wedi ei leoli o fewn y sir, ac yn trin yr holl fwyd a gesglir gan drigolion a busnesau Gwynedd. Mae'r safle yn gallu ymdrin ag 11,000 tonnell o wastraff bwyd gan ei droi yn ynni gwyrdd sy'n cael ei gyflenwi i'r grid cenedlaethol. Mae hyn yn ddigon i gynhyrchu trydan i 850 o dai.

Mae capasiti o fewn y safle i gynyddu'r tunnelli o fwyd yr ydym yn ei gasglu er mwyn atal unrhyw wastraff rhag cyrraedd y bin gwastraff gweddilliol, a byddwn yn gweithio tuag at y nod hwnnw yn ystod 2020/21. Casglwyd 9200 tonnell o wastraff bwyd yn 2019/2020.

Gwasanaethau Gwastraff Masnachol

Rydym yn darparu casgliadau gwastraff ac ailgylchu masnachol i dros 2,000 o fusnesau'r sir. Ers peth amser, rydym wedi cyflwyno casgliadau ailgylchu a bwyd fel rhan o'r pecyn sydd ar gael i'r busnesau i sicrhau bod y cwmnïau'n dargyfeirio eu gwastraff o'r bin gweddilliol a manteisio ar y drefn ailgylchu. Mae hyn yn cyfrannu at berfformiad ailgylchu'r cyngor wrth adrodd yn erbyn ein targedau statudol ac mae'r perfformiad wedi codi'n sylweddol ers 2014. Gyda thargedau statudol

yn codi mae peth gwaith i'w wneud er mwyn gwella ymhellach a bydd gofyniad i wahanu deunydd ailgylchu, sydd ar hyn o bryd yn cael eu casglu mewn un bin cymysg gennym, yn dod i rym. Bydd y drefn newydd yn sicrhau fod y gwastraff yn cael ei drin yn gywir er budd yr amgylchedd.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- cwblhau'r newid i drefniadau casglu Gwynedd er mwyn gwella'r profiad a'r gwasanaeth i drigolion y Sir, gan leihau'r nifer o gasgliadau sy'n cael eu methu
- datblygu strategaeth wastraff newydd i'r sir

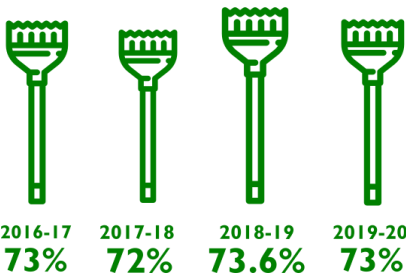
- ystyried dulliau arloesol i annog ailddfyddio a chynyddu ailgylchu er mwyn sicrhau y gallwn gyrraedd y targed statudol newydd o 70% o wastraff yn cael ei ailgylchu erbyn 2025
- cynyddu ein casgliadau bwyd domestig a masnachol er mwyn ei drin yn GwyrAD a lleihau faint o'r deunydd yma sy'n cyrraedd y bin gweddilliol
- ceisio cyrraedd y nod o anfon dim gwastraff i'w dirlenwi
- hyrwyddo'r economi gylchog yng Ngwynedd (sef economi sy'n hybu ailddfyddio ac ailgylchu gan leihau gwastraff)
- edrych i gynyddu ein darpariaeth masnachol er mwyn dod a ffrwd incwm i'r Cyngor a sicrhau fod gwastraff y sir yn cael ei ymdrin ag o mewn ffordd gyfrifol ac eco-gyfeillgar
- cynnig casgliadau ailgylchu wedi eu gwahanu i gwsmeriaid masnachol.

Edrychiad Strydoedd a Thiroedd Cyhoeddus

O ran yr amgylchedd lleol, mae'n hynod bwysig bod ein strydoedd yn lân a diogel ac felly mae'n rhaid eu glanhau'n rheolaidd. Mae edrychiad strydoedd a manau cyhoeddus yn bwysig i drigolion Gwynedd ac mae tîm bychan o swyddogion yn gyfrifol am ymdrin â throeddau amgylcheddol fel tipio slei bach, graffiti a baw cŵn. Rydym, ar gyfartaledd, yn cymryd 1.76 diwrnod i glirio eitemau sydd wedi eu tipio'n anghyfreithlon ar ôl cael gwybod amdanynt. Rydym yn defnyddio mesur o'r enw 'Mynegai Glendid' (cyfuniad o asesiad mewnol ac allanol) er mwyn asesu safon glendid ac edrychiad strydoedd.

Mynegai glendid strydoedd (Arolwg Cadw Cymru'n Daclus)

Mae Cadwch Gymru'n Daclus yn cynnal arolwg i sefydlu faint o 'ddiffygion' fel sbwriel, chwyn, baw cŵn, gwm cnoi a stympiau sigarets sydd ar unrhyw stryd. Yn ôl yr arolwg annibynnol, mae safon glendid ac edrychiad strydoedd Gwynedd yn parhau i fod yn dda ac mae'n debyg bod newid ymddygiad er gwell yn ddiweddar i atal llanast. Yn ddiweddar, cynhaliodd Cadwch Gymru'n Daclus arolwg glanweithdra ar gyfer 2019-20. Mae'r sgor wedi'i gofnodi ar y chwith.

Rydym hefyd yn parhau i gydweithio ar brosiect *Delwedd Bangor*, sydd â'r nod o wella edrychiad ac amgylchedd y ddinas. Mae Delwedd Bangor yn bartneriaeth gyda chynrychiolaeth o'r Cyngor Dinas, Ardal Gwella Busnes Bangor, Prifysgol Bangor a sawl mudiad arall, ac yn dempled o sut gellir gweithredu mewn partneriaeth i wella edrychiad cymuned.

Ers sefydlu'r bartneriaeth rydym wedi cyflawni:

- Gwneud ffwrdd ag arwyddion tai ar osod
- Cefnogi ymgyrch *Bangor di-blastig*
- Gwella edrychiad y Stryd Fawr
- Treialu hysbysu ar gylchfannau

Rydym yn awyddus i sefydlu partneriaethau tebyg ledled y sir, er mwyn cydweithio â chymunedau i wella edrychaid ac amgylchedd eu bro.

Cynnal Tiroedd

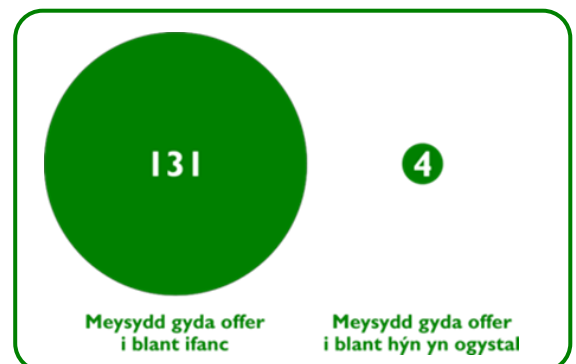
Mae'r Adran yn gyfrifol am gynnal ymylon ffyrdd a thiroedd agored er mwyn gwella ansawdd amgylchedd ein trefi a'n pentrefi a'u gwneud yn fwy diogel i drigolion. Mae cynilo ariannol wedi arwain at doriadau gwair llai rheolaidd erbyn hyn, ond rydym yn awyddus i fanteisio ar y cyfle i hybu bioamrywiaeth, tra hefyd yn sicrhau fod ein cyffyrdd a'n mannau cyhoeddus yn aros yn ddiogel a deniadol.

Caeau Chwarae Plant

Mae plant, rhieni a gofalwyr plant yn gwerthfawrogi meysydd chwarae ac rydym yn cynnal 131 ohonynt ledled y sir. Mae offer chwarae yn ddrud iawn ac mae'r arian ar gyfer cael offer newydd yn hynod brin.

Byddwn yn ceisio cynnal meysydd chwarae fel eu bod yn ddiogel i blant a phobl ifanc gael eu mwynhau.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- addasu ein patrymau torri gwair er mwyn hybu bioamrywiaeth
- ymchwilio i ddulliau eco-gyfeillgar o ymdrin â chwyn, gan geisio osgoi defnyddio chwynladdwr niweidiol lle bynnag y bo'n bosib
- ehangu ar ddatblygu partneriaethau cymunedol i wella ansawdd ac edrychiad y sir
- edrych ar ddulliau amgen o gynnal a chadw meysydd chwarae, drwy gydweithio â chymunedau.

Gwasanaeth Profedigaeth

Rydym yn rheoli Amlogfa Bangor ac 16 o fynwentydd prysuraf a mwyaf y sir.

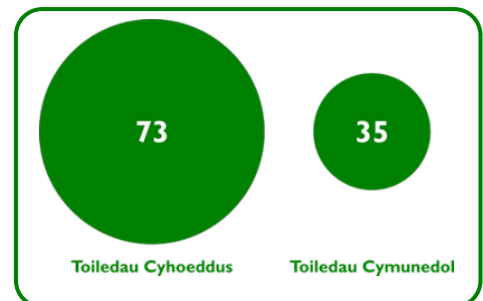
Mae'r gwasanaeth profedigaeth yn un hollbwysig i drigolion a byddwn yn sicrhau gwasanaeth sy'n briodol a pharchus.

Toiledau Cyhoeddus

Mae'r Adran yn gyfrifol am gynnal a glanhau **toiledau cyhoeddus** y sir. Nid oes rhaid i'r Cyngor ddarparu toiledau cyhoeddus, ac fe ddaeth cynllun i gau nifer o doiledau'r sir yn dilyn

ymgyngoriad 'Her Gwynedd'. Serch hynny, creda'r adran fod darpariaeth o doiledau cyhoeddus addas yn bwysig i brofiad unigolion o'r sir, ac fe ddatblygwyd dulliau amgen o gadw cymaint o doiledau a phosib ar agor – drwy bartneriaethu â chynghorau cymuned neu drwy gefnogi toiledau cymunedol o fewn busnesau Gwynedd.

Hoffem ddiolch i bawb sydd wedi partneriaethu gyda'r Cyngor i gynnal darpariaeth amgen. Drwy weithio ar y cyd, rydym ymhlith y siroedd sydd â'r ddarpariaethau uchaf o doiledau cyhoeddus yng Nghymru.

Teledu Cylch Cyfyng

Er mwyn diogelu a gwarchod y gymuned rydym yn gofalu am rwydwaith o gamerâu Teledu Cylch Cyfyng (CCTV) ym mannau poblog y sir sef Bangor, Caernarfon a Phyllheli. Mae'r systemau yn cynorthwyo i fonitro digwyddiadau troseddol a gwrthgymdeithasol.

Mae'r Adran wedi gwella'r rhwydwaith o gamerâu teledu cylch cyfyng ar draws Gwynedd er mwyn parhau gyda'r gwaith o ddiogelu trigolion ac eiddo'r sir.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- cynnig ehangu'r rhwydwaith drwy gydweithio â chymunedau.

Gwasanaeth Fflyd

Mae'r Adran yn gyfrifol am reoli a chynnal holl fflyd y cyngor. Mae'r Gwasanaeth Fflyd yn arwain a rhoi cymorth i adrannau'r cyngor er mwyn sicrhau defnydd priodol, diogel a chyfreithlon o'u cerbydau.

Yn ogystal, mae'r gwasanaeth yn gyfrifol am gynnal a chadw dros 400 o gerbydau i safon uchel ac fe wneir hyn dros dri lleoliad gwahanol ar draws Gwynedd gyda gweithdai yng Nghaernarfon, Pwllheli a Dolgellau.

Mae'r adran wedi bod yn ceisio lleihau allyriadau carbon y fflyd drwy fuddsoddi mewn cerbydau effeithlon, gan gynnwys cerbydau trydan. Mae allyriadau'r fflyd wedi gostwng 19.8% rhwng 2005/06 a 2018.

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

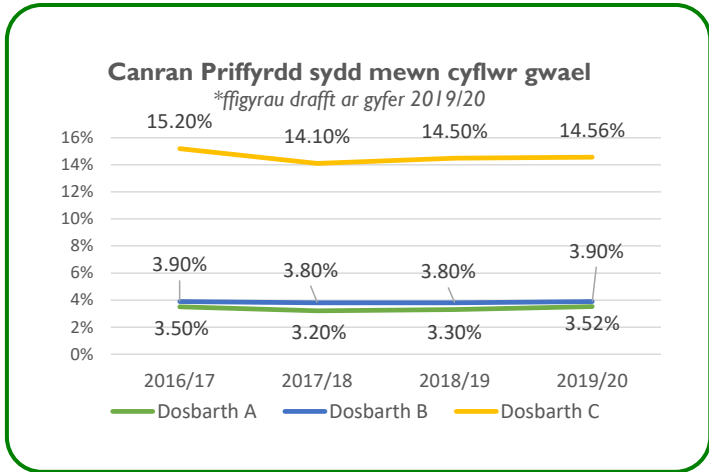
- blaenoriaethu'r gwaith o ddad-garboneiddio'r fflyd
- ymchwilio i'r potensial o ddefnyddio hydrogen fel tanwydd di-garbon i redeg ein fflyd drom
- sefydlu system pŵl cerbydau ar gyfer y Cyngor, gan edrych hefyd ar gynnig defnydd cymunedol.

Priffyrdd a Goleuo Stryd

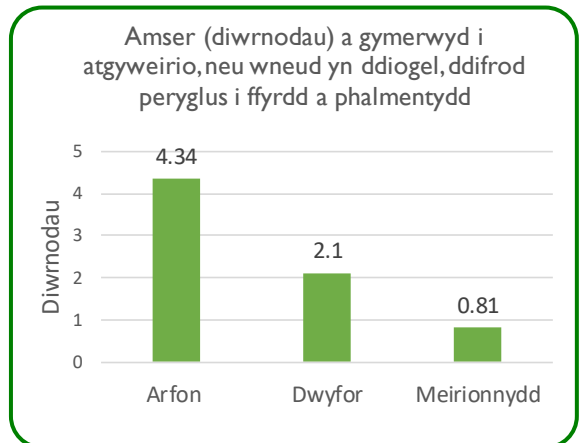
Mae'n bwysig bod busnesau a thrigolion Gwynedd yn medru symud yn rhwydd a diogel o fewn y sir ac er mwyn sicrhau hyn mae'r Cyngor yn cynnal 2,697 cilomedr o **ffyrdd sirol** ynghyd â 199 cilomedr o **gefnydd** (sef priffyrdd o bwysigrwydd cenedlaethol, ar ran Llywodraeth Cymru). Ar hyn o bryd mae ein priffyrdd yng Ngwynedd, sef ffyrdd Dosbarth A a B, mewn cyflwr da gyda llai na 4% ohonynt yn ddiffygiol ac angen sylw.

Gyda lleihad yn y gyllideb berthnasol, parhau mae'r dirywiad yng nghyflwr ein ffyrdd Dosbarth C a di-ddosbarth. Oherwydd y pwysau ariannol ar y Cyngor mae'n anorfod y bydd pwysau pellach ar y gyllideb cynnal ffyrdd, a bydd yn her i ni atal dirywiad yn safon ein ffyrdd, yn enwedig y ffyrdd o lai o flaenoriaeth sef Dosbarth C a di-ddosbarth.

Mae Côt Ymarfer cenedlaethol newydd mewn grym erbyn hyn sydd yn rhoi pwyslais ar reoli risg. Mae'r gwasanaeth yn y broses o gyflwyno newidiadau i'r Cynllun Cynnal Asedau Priffyrdd er cysoni a diwygio i sicrhau ein bod yn adlewyrchu'r côd newydd.

Rydym yn ceisio atal dirywiad sydyn yn safon ein ffyrdd. Drwy wneud hyn byddwn yn adlewyrchu ar yr hyn sydd o fewn y côd ymarfer newydd. Mae'r gwasanaeth hefyd yn treialu defnydd o ddeunyddiau newydd neu ail-ddefnyddio deunyddiau er mwyn llenwi tyllau. Bydd hyn yn ein cynorthwyo drwy leihau ar waredu gwastraff ac yn cyfrannu at ein gwaith o leihau ein ôl troed carbon.

Cytundeb Cynnal Priffyrdd Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru

Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am arwain partneriaeth o saith cyngor yng Ngogledd a Chanolbarth Cymru er mwyn rheoli a chynnal 1,100km o gefnffyrdd (priffyrdd cenedlaethol pwysig Llywodraeth Cymru).

Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru
North & Mid Wales Trunk Road Agent

Ein Gwasanaeth Priffyrdd sydd yn gyfrifol am y gwaith cynnal a chadw ynghyd â delio â damweiniau a digwyddiadau sy'n deillio o dywydd garw a thu allan i oriau gwaith arferol.

Cynnal a Chadw Pontydd a Strwythurau

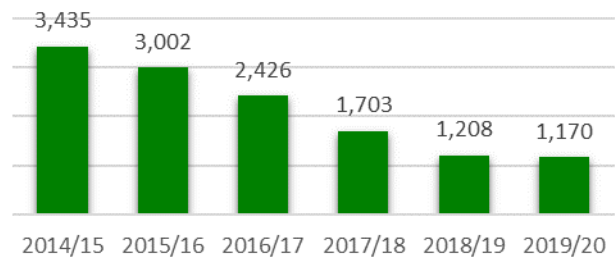
Rydym yn cynnal a chadw 631 pont drwy'r sir. Mae 338 pont bwa a 96 pont wedi eu rhestru sydd â gofynion ychwanegol. Yn ogystal, mae gennym 1,618 o waliau cynnal drwy'r sir sydd hefyd yn cael eu cynnal a'u cadw gan yr adran.

Goleuo Stryd

Rydym yn cynnal 18,705 o **oleuadau stryd** a 6,067 o **arwyddion** wedi eu goleuo er mwyn gwneud ein ffyrdd a'n strydoedd yn fwy diogel. Mae goleuadau yn defnyddio ynni trydan sydd ag effaith andwyol ar yr amgylchedd o safbwynt allyriadau carbon a llygredd golau.

Dros y 3 mlynedd ddiwethaf rydym wedi bod yn newid ein goleuadau stryd ac arwyddion i dechnoleg LED (light emitting diode) gyda'r mwyafrif yn pylu neu ddiffodd pan fo'n briodol. Mae hyn i bwrpas lleihau costau ynni, lleihau allyriadau carbon ac atal llygredd golau heddiw ac i'r dyfodol. Dros y blynyddoedd diwethaf, rydym wedi cynorthwyo lleihau carbon wrth flaenoriaethu'r gwaith yma.

Allyriadau CO2 o ganlyniad i oleuadau stryd fesul blwyddyn (mewn tonnelli)

Dros gyfnod y cynllun byddwn yn:

- cyflwyno Cynllun Cynnal Asedau newydd sydd yn blaenoriaethu ar sail risg
- treialu dulliau eco-gyfeillgar newydd o drin ein ffyrdd gan annog ail-ddefnyddio deunyddiau crai
- cyflwyno trefn electroneg symudol er mwyn i'n gweithwyr dderbyn a chofnodi gwaith. Bydd hyn yn galluogi i ni gyflawni'r gwaith yn fwy effeithlon.
- cwblhau'r gwaith o newid holl oleuadau stryd y sir i LED, sydd wedi sicrhau lleihad o bron i 12,000 tonnelli o garbon hyd yma.

Mae gwaith yr adran hon yn cyfrannu tuag at rai o Amcanion Llesiant Gwynedd, gan sicrhau fod trigolion Gwynedd yn:

Mwynhau bywyd hapus, iach a diogel

Cael manteisio ar harddwch amgylchedd naturiol y sir.